

הסעודה כגון לעק"ך וקיכלי"ך או שאוכל כעבי"ן יבשים לא יברך בתוך הסעודה אפילו אם אוכל לקינוח, ואם אוכל מדברים הממולאים בפירות נוכמה שצייר המחבר באופן הראשון המברך עליהו בתוך הסעודה לא הפסיד דמשמע דרוב הפוסקים סוברין כן דזהו פת כיסנין.

ובח"א משמע דאף על לעק"ך וקיכלי"ך לכתחלה ראוי שיכוין בשעת ברכת המוציא לפטור אותן. היינו לחוש לשיטות שדינם מזונות, וס"ל שאף לשיטה זו בדיעבד נפטר בהמוציא אך בלבד אם כיוון להדיא וכמו אדמה שפוטרי בדיעבד העץ אמנם במלבד שמכוין להדיא לפוטרו, דאל"כ לא קאי הברכה עליו כיון שהרי אין זה ברכתו הראויה.

היוצא מדבריו שסוג פת כיסנין שיש בו כל הג' תנאים ודאי יברך במ"מ בתוך הסעודה, ואם יש רק התנאי של 'ממולא' "המברך לא הפסיד".

ועיין לעיל סי' ב' ענף ד' עי"ש ליקוט שיטות האחרונים דלא כדעת המאמ"ר, ועי"ש שהבית אפרים פוסק כוותיה. ועי"ש כמה חידושים גדולים בענין זה וב' דרכים לבאר לדעת החולקים על המאמ"ר אמאי פליגי הני ראשונים אהדי שלכאורה המאמ"ר צודק שהכל בא לארעי ותענוג, עי"ש דרך א' ע"פ השו"ע הרכ שגדרי חז"ל בפת כסנין לא משתנה ולכן כל אחד פירש את כיסנין באופן אחר ולא תקינו חז"ל רק באופן זה. ועוד דרך ע"פ המ"ב הסובר שפת כסנין משתנה לפי כל דור לפני טבעו, ופליגי מה נחשב שינוי מהותי להחשיבו כ'מין' אחר, אם שינוי

בעיסה או בצורה עי"ש. ועי"ש שהמ"ב לא מסכים שמשתנה לפי כל דור אלא בעי' תרתי לגריעותא גם שלא יקבעו ובנוסף רק בצירוף שיש שינוי מהותי בעיסה עי"ש בהרחבה.

המברך לא הפסיד

ויש לעיין בלשון הבאה"ל "המברך לא הפסיד" אם כוונתו שנוטה יותר שראוי וטוב שכן יברך. או רק ש'לא הפסיד' אבל אם לא יברך כלל גם לא הפסיד, וכעין לשון "דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד". או הכוונה אדרבא יותר עדיף שלא לברך, אבל גם המברך לא הפסיד, אבל כ"ש אם לא בירך שוודאי עדיף טפי.

ומצינו בפוסקים כמה פעמים שכתבו לשון זה "המברך לא הפסיד" ומוכח שם שקצת עדיף לנהוג כן, ומשמע שאין ההבנה כתרנוס הדברים כפשוטו 'לא הפסיד' אבל גם לא הרויח כלום, אלא סגנון לשון זה בא לומר שיש נטיה קצת לנהוג כן לברך.

הרא"ש בהלכות קטנות (מנחות) הלכות תפילין סימן טז כתב "ויש שמניחין תפילין בחוה"מ בלא ברכה והמברך לא הפסיד". ובטור כשהביא דעת הרא"ש כתב "שבת וי"ט לאו זמן תפילין הן וחולו של מועד יש מסתפקין בו אם הוא זמן תפילין ומניחין אותן בלא ברכה וא"א ז"ל היה מניח ומברך עליהם" משמע שלשון זה משמעותו כן לברך.

וכן משמע במגן אברהם סימן יד ס"ק ה שכתב בענין טלית שאולה כל ל' יום שפסק שפטורה מציצית וכתב "ואם הטיל בה ציצית כתבו התו' והרא"ש דהמברך לא הפסיד כמו נשים שמברכות על מ"ע שה"ג ע"ש". משמע

אחד לשינוי ולא פליגי.

בבאה"ל (קסח ד"ה והלכה כדברי כולם. וד"ה טעונים ברכה לפנייהם) שאומר שכולם מודים

שלמעשה יברך וכמו מנהג הנשים. (אך בשו"ע הרב סי' י"ד כתב "אם רוצה להטיל בה ציצית תוך ל' יום ולברך עליו הרשות בידו ואינה ברכה לבטלה..." משמע שלשון זה משמעו שהדבר רשות בידו לבחור

מה שירצה). ועיין במשנה ברורה סימן מז ס"ק כה וס"ק כט
סיכום דינים העולים מענף זה עיין בסוף הסימן.

ענף ב' - דעת השו"ע הרב - ברין פת כסנין בתוך הסעודה ודעתו בחזרתו בסדכה"ג

א. דעת השו"ע הרב בשו"ע שלו

כאמור הבאה"ל מביא בשם הגר"ז שסובר ג"כ שלא יברך על פת כסנין בתוך הסעודה. שכתב בשו"ע הרב בסעי' י"ד וז"ל "וכל מיני לחמים הללו שאין דרך רוב בני"א לקבוע סעודה עליהם אם בא לאוכלם בתוך הסעודה לקנות סעודה ולתענוג להקל מכובד המאכל כמו שרגילין שכוססין עוגות יבשות בסוף הסעודה או מיני מתיקה אינם נפטרים בברכת הפת וצריך לברך עליה בתחילה בורא מיני מזונות כמו שצריך לברך על פירות שאוכלים בקנות סעודה כמ"ש בס"י קע"ז, אלא שהפת הבא בכיסנין לפי שנחלקו בה ויש אומרים שלחם גמור הוא מה שיש אומרים שהוא פת הבאה בכיסנין לפיכך אין לברך בתוך הסעודה אלא על מה שלדברי הכל נקרא פת הבאה בכיסנין".

אך לא כתב הגר"ז להדיא מה הוא ודאי לדברי הכל פת כסנין. ויש ללמוד דבר זה מדבריו לעיל בסעי' יב. שם קאי על חידושו שכתב (דלא כמ"ב) שלכתחלה ראוי לבעל נפש לא לאכול פת כסנין שלא בסעודה כיון שהרי יש מחלוקת בפוסקים מה היא פת כסנין (ג' דעות) ובשו"ע הרב (קסח-יב בסוף במוסגר), וכ"כ בלוח ברכה"ג ח"י בסופו משמע שסגי בב' תנאים שנילוש במי פירות וגם ממולא. כדי שיהיה בגדר ודאי מזונות לענין שיוכל לברך עליו מזונות שלא בסעודה, וגם בעל נפש א"צ להחמיר בכה"ג, וא"כ לכאורה ה"ה אם אוכלו בסעודה לתענוג יכול לברך

עליו מזונות. וז"ל "וכל בעל נפש הרוצה להחמיר על עצמו לא יאכל פחות משיעור קביעות סעודה (אלא פת שנילושה במשקין או מי פירות והיא ממולאת בפירות וכיוצא בהם) כי אם בתוך הסעודה למזון ולשובע כמו שיתבאר". והביא מקור לדבריו אבהעו"ז, וגם באבהעו"ז (ד"ה ולפי"ז דנתברר ובידינים העולים אות ג') כתב להדיא שהאוכל בתוך הסעודה לא יברך אך אם יש ב' תנאים הנ"ל יברך אם אוכל לתענוג, וכנראה לא חששו לשיטות של דק ויבש שהם שיטות יחידאות. והשו"ע הרב בסדכה"ג השמיט בכלל שיטה זו.

וא"כ יש ללמוד גם לנד"ד לענין אוכל פת כסנין בסעודה, שאם יש ב' תנאים של ממולא ונילוש יכול לברך בתוך הסעודה.

גם במג"א ס"ק יח הביא בשם הב"ח שאם גם נילוש וגם ממולא לכו"ע יש לו דין כסנין, וז"ל המג"א "שלכל אלו כו' - דספק דרבנן הוא ונקטי' להקל (כ"י) וכתב הב"ח ותימא הלא אם אינו מברך ברכה הראוי לו בין כך וב"כ איכא חומרא, ולכן נראה עיקר דכל הני כעבין יבשין אפילו אית בהו תבלין או דבש לא יאכלם אלא תוך הסעודה אא"כ הדבש הוא הרוב. מיהו מצאתי דגם בזה יש חולקין, לכן אין לאכלו אא"כ הדבש והתבלין הם מרובין מהקמח, וה"ה קרעפליך שממולאין או הווי"ן בלאזי"ן לכ"ע יש להם דין כסנין עכ"ל. ודוקא כשנילושו ההווי"ן בלאזי"ן בשומן, ועסי"ג ועמ"ש ס"ח אימתי פטר להם פת" עכ"ל המג"א.